

7. Лозовецька В. Методологічні підходи до формування кар'єри майбутніх фахівців / В. Лозовецька. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nvipro_2014_8_5.pdf (дата звернення: 25.09.2019).

8. Лунячек В. Е. Захист об'єктів інтелектуальної власності в закладах загальної середньої освіти: проблеми на сучасному етапі / В. Е. Лунячек, Н. Л. Кравчук // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. – Х. : Українська інженерно-педагогічна академія, 2019. – Вип. 62. – С. 36–44.

9. Лунячек В. Е. Компетентнісна модель випускника магістратури – фахівця у сфері інтелектуальної власності / В. Е. Лунячек, Н. П. Рубан, В. П. Рубашка та ін. // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. – Х. : Українська інженерно-педагогічна академія, 2017 – Вип. 54/55. – С. 34–46.

10. Лунячек В. Е. Компетентнісна модель майбутнього вчителя географії як інструмент професійної підготовки в класичному університеті / В. Е. Лунячек, К. Б. Борисенко // Нова педагогічна думка. – 2018. – № 3 (95). – С. 99–110.

11. Лунячек В. Е. Професійний розвиток працівників системи загальної середньої освіти в сфері інтелектуальної власності : монографія / В. Е. Лунячек, Н. П. Рубан, Н. С. Фесенко. – Х. : ФОП Панов, 2018. – 224 с.

12. Лунячек В. Е. Формування компетентності працівників закладів загальної середньої освіти в сфері інтелектуальної власності в процесі підвищення кваліфікації / В. Е. Лунячек, Н. П. Рубан // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. – Х. : Українська інженерно-педагогічна академія, 2019. – Вип. 63. – С. 16–28.

13. Мартынюк О. И. Опыт формирования компетентностной модели выпускника педагогического вуза как нормы качества и базы оценки результатов образования / О. И. Мартынюк, И. Н. Медведев, С. В. Панькова, О. И. Соловьева. – 2006. – 34 с.

14. Міршук О. Є. Професійна підготовка магістрів військово-соціального управління до педагогічної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Є. Міршук ; УПА. – Х., 2016. – 269 с.

15. Михалев А. С. Математическая компетентностная модель специалиста / А. С. Михалев. URL: <http://elibrary.miu.by/conferences!/item.uses/issue.xix/article.150.html> (дата звернення: 25.09.2019).

16. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В. И. Михеев. – Изд. 4-е, доп. – М. : КРАСАНД, 2010. – 224 с.

17. Наказ МОН України «Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти» від 15.01.2018 № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0036729-18> (дата звернення: 25.09.2019).

18. Павлютенков С. М. Моделирование в системе освіти (у схемах і таблицях) / С. М. Павлютенков. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. – 128 с.

19. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF> (дата звернення: 25.09.2019).

20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти: проект. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/standart-1206.pdf> (дата звернення: 25.09.2019).

21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 21.02.2018 № 1341 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 25.09.2019).

22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України» від 23.11.2011 № 1341. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 25.09.2019).

23. Санникова С. В. Компетентностная модель специалиста в системе профессиональной подготовки / С. В. Санникова. URL: <https://vestnik.susu.ru/ped/article/viewFile/1052/926> (дата звернення: 28.09.2019).

24. Чеботарьова І. О. Формування комунікативної компетентності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І. О. Чеботарьова ; УПА. – Х., 2018. – 243 с.

Дата надходження до редакції: 15.11.2019 р.

УДК 37.014.3:005.6

DOI: 10.37026/2520-6427-2019-100-4-33-37

Наталія САПРИКІНА,

студентка магістратури

Національного університету водного господарства та природокористування,

заступник директора із навчально-виховної роботи

ЗОШ І – III ступенів № 23 м. Рівного

ЯКІСТЬ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

У статті окреслено основні параметри якості освіти, вказано ключові компоненти складників системи забезпечення якості освіти. Представлено результати опитування вчителів м. Рівного щодо

сучасного стану якості освіти та освітньої діяльності як важливого напрямку освітньої політики держави в закладі загальної середньої освіти на муніципальному рівні. Під час дослідження було встановлено,

як респонденти розуміють поняття «якість освіти»; з'ясовано, від чого залежить якість освітньої діяльності; вказано низку проблем, що існують на практиці та негативно впливають на якість надання освітніх послуг, та найбільш значимі чинники оцінювання якості освіти. На основі результатів опитування означено проблеми якості освіти та освітньої діяльності на муніципальному рівні з погляду тих, хто безпосередньо надає освітні послуги.

Ключові слова: якість освіти, освітня діяльність, система забезпечення якості освіти, заклад загальної середньої освіти, навчальні досягнення, здобувачі освіти, освітні послуги.

В статье приведены основные параметры качества образования, указаны ключевые компоненты составляющих системы обеспечения качества образования. Также представлены результаты опроса учителей г. Ровно относительно современного состояния качества образования и образовательной деятельности как важного направления образовательной политики государства в учреждении общего среднего образования на муниципальном уровне. Во время исследования было установлено, как респонденты понимают понятие «качество образования»; от чего зависит качество образовательной деятельности; определены проблемы, существующие на практике и негативно влияющие на качество предоставления образовательных услуг, и наиболее значимые факторы оценивания качества образования. На основе результатов опроса определены проблемы качества образования и образовательной деятельности на муниципальном уровне с точки зрения тех, кто непосредственно оказывает образовательные услуги.

Ключевые слова: качество образования, образовательная деятельность, система обеспечения качества образования, учреждение общего среднего образования, учебные достижения, соискатели образования, образовательные услуги.

In recent years, our country has been steadily moving through deep and structural reforms aimed at improving the well-being and standard of living of Ukrainian citizens. In the context of the reform that is taking place today in all major areas of the state's life, the quality of education plays an important role in the process of building a European society and economic growth of Ukraine. Therefore, the development and improvement of education requires a comprehensive knowledge of its status at the municipal level.

The article describes the basic characteristics (parameters) of the quality of education, identifies the main components of the quality assurance system of education. The results of the Rivne teachers' survey on the current state of the quality of education and educational activity as an important direction of the state's educational policy at the general secondary education institution at the municipal level are also presented. The survey identified how respondents understand the definition of «quality of education», found out what determines the quality of educational activity, identified a number of problems that exist in practice and negatively affect the quality of educational services, and the most significant factors in assessing the quality of education. The results of the survey made it possible to identify problems of quality of education and educational activity at the municipal level from the point of view of those who directly provide educational services.

The survey provided information that could serve as a basis for developing further strategic plans, necessary educational changes aimed at improving the quality of education and addressing specific problems that prevent local educators from working for quality results.

This article will be useful for the heads of general secondary education institutions working on the creation of an internal quality assurance system.

Key words: the quality of education, educational activity, the general secondary education institution, educational services, the basic characteristics (parameters) of the quality of education.

Упродовж останніх років наша країна впевнено рухається шляхом глибоких і структурних реформ, які спрямовані на підвищення добробуту та рівня життя громадян. В умовах проведення трансформацій, що відбуваються сьогодні в усіх ключових напрямках життя держави, якість освіти відіграє важливу роль у процесі побудови європейського суспільства та економічного зростання України. Тому розвиток й удосконалення освіти на муніципальному рівні потребує вичерпного знання щодо її стану.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Аналізуючи наукові дослідження і публікації щодо означеного питання, можемо констатувати посилення уваги вчених до проблеми управління якістю освіти, актуальність якої зумовлена потребами забезпечення конкурентоспроможності випускників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО). Такі науковці, як Є. Березняк, І. Булах, Л. Вашенко, Л. Даниленко, Т. Лукіна, О. Ляшенко, В. Панасюк, В. Пікельна, М. Поташик у своїх працях звернули увагу на проблеми розвитку та підвищення якості освіти, моніторинг якості освітньої діяльності та управління нею, використання міжнародних програм оцінювання якості освіти тощо.

Якість освіти є складною категорією, що має певні властивості та характеризується багатоаспектністю, багатовимірністю та багатопараметричністю [4]. На основі вимог міжнародного стандарту якість освіти можна визначити як сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу або його результату, що надають їм здатність задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів освітнього процесу: здобувачів освіти, їхніх батьків, педагогів, управлінців тощо.

На думку Т. Лукіної, принцип якості є провідним в удосконаленні якості загальної середньої освіти. Вона стверджує, що якість освіти залежить від багатьох чинників, зокрема професіоналізму та особистісних якостей тих людей або груп людей, що її реалізують. Це вимагає від педагогів і керівників освітніх закладів фахової компетентності як необхідної умови надання якісних освітніх послуг населенню [3].

За визначенням Ю. Кравченко, якість освіти можна представити як багатовимірну модель соціальних норм і вимог до особистості, освітнього середовища, в якому відбувається її розвиток, та системи освіти, що реалізує ці норми й вимоги на певних етапах навчання людини.

Якість освіти, зазначає Я. Яхнін, визначається не лише обсягом знань, але й параметрами особистісного, світоглядного, громадянського розвитку, при цьому проблему якості освітнього процесу розглядають із позицій загальнолюдської і соціальної цінності освіти [6].

В. Зайчук основними параметрами якості освіти вважає такі: відповідність навчальних досягнень учнів державним освітнім стандартам; якість освітнього процесу, що забезпечує рівень особистісного розвитку; динаміку індивідуальних досягнень у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації; навчально-методичне забезпечення процесу підготовки (навчальні посібники, методичні розробки); позитивну мотивацію навчання, готовність до пізнавальної діяльності; якість управління освітніми програмами, що мають «забезпечити умови для всебічного розвитку учнів, виховання громадянина демократичного суспільства» [1].

Отже, якість освіти – комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне і практично ефективне формування компетентності та професійної свідомості. Це певний рівень знань і вмінь, розумового, фізичного й морального розвитку, якого досягли випускники освітнього закладу відповідно до запланованих цілей навчання і виховання [5].

Однак питання управління якістю освіти в закладі загальної середньої освіти на муніципальному

рівні у вітчизняному науковому середовищі ще не знайшло достатнього опрацювання.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан якості освіти як важливого напрямку освітньої політики держави в закладі загальної середньої освіти на муніципальному рівні.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні відповідно до нової редакції Закону України «Про освіту» на всіх рівнях управління створюється система забезпечення якості освіти, яка має гарантувати цю якість, сприяти довірі суспільства до системи освіти та підвищувати її якість. Складовими цієї системи згідно з національним законодавством є внутрішня система забезпечення якості освіти, система зовнішнього забезпечення якості освіти, система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти [2].

Для забезпечення якості освіти в Україні розроблено відповідні механізми, заходи, інструменти, критерії, правила та процедури, що допомагають оцінити стан якості освіти за всіма параметрами освітньої діяльності (див. табл.).

Таблиця

Система забезпечення якості освіти в Україні (згідно із Законом України «Про освіту»)

Складові системи	Ключові компоненти, що містять складові системи
Внутрішня система	<ul style="list-style-type: none"> - стратегія (політика) та процедури забезпечення якості освіти; - система та механізми забезпечення академічної доброчесності; оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти; - оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної (науково-педагогічної) діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників; - оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти; - забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, зокрема для самостійної роботи здобувачів освіти; - забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти; - створення в закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування; - інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу освіти
Система зовнішнього забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> - інструменти, процедури та заходи забезпечення і підвищення якості освіти (стандартизація; ліцензування освітньої діяльності; акредитація освітніх програм; інституційна акредитація; громадська акредитація закладів освіти; зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання; інституційний аудит; моніторинг якості освіти; атестація педагогічних працівників; сертифікація педагогічних працівників; громадський нагляд; інші інструменти, процедури і заходи, що визначаються спеціальними законами); - визначені на законодавчому рівні органи і установи, що відповідають за забезпечення якості освіти, та спеціально уповноважені державою установи, що проводять зовнішнє незалежне оцінювання; - незалежні установи оцінювання та забезпечення якості освіти
Система забезпечення якості освіти в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти	<ul style="list-style-type: none"> - політика та процедури забезпечення якості власної діяльності; - необхідні ресурси для організації процесів і процедур; - зовнішній незалежний аудит діяльності (процесів і процедур) відповідних органів і установ

Варто зазначити, що на центральному та регіональному рівнях створено органи забезпечення якості освіти (Український центр оцінювання якості освіти,

Державна служба якості освіти України), метою яких є оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти та вироблення рекомендацій щодо підвищення

і вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, а також погодження освітнього та управлінського процесів із вимогами законодавства та ліцензійних умов.

Отже, для забезпечення якості освіти держава створила відповідну систему, що включає необхідні механізми, заходи, інструменти, критерії, правила, процедури та належні органи. Серед основних параметрів забезпечення якості освіти можна назвати якість розроблення й функціонування державних механізмів регулювання освітніх процесів, якість управління освітою, якість умов забезпечення освіти (матеріально-технічне, інформаційне, фінансове, кадрове тощо), якість педагогічних працівників, якість освітнього процесу, якість результатів освіти (особистості) та ін.

Однак не менш важливим у забезпеченні якості освіти є розуміння процесу безпосередніх виконавців – педагогів, адже саме від них залежить ефективність реформування освіти. Тому з метою вивчення сучасного стану якості освіти на муніципальному рівні нами було проведено попереднє онлайн-опитування освітян м. Рівного, в якому взяли участь 112 осіб, 65 із яких – це вчителі української мови і літератури та 47 – педагоги, що викладають суспільствознавчі або природничо-математичні предмети.

У процесі дослідження було проаналізовано, як респонденти розуміють поняття «якість освіти». Більшість із них вважає, що якість освіти – це відповідність державним освітнім стандартам навчальних досягнень, які в майбутньому дозволять здобувачам

освіти успішно реалізуватися в суспільстві (42 %). На думку опитаних учителів, якість освіти насамперед залежить: від організації освітнього процесу на рівні політики держави (29,9 %), від рівня матеріально-технічного забезпечення освітнього закладу та рівня викладання навчальних предметів і позакласної роботи (18,4 % відповідно), від якісного складу педагогів – їхньої кваліфікації, досвіду (15,8 %). Відповіді респондентів щодо найбільш значимого показника, який характеризує стан сучасної освіти, розподілилися таким чином:

- задовільні економічні показники діяльності ЗЗСО (витрати на утримання закладів освіти; витрати, пов'язані з навчанням одного учня; надходження коштів до освітнього закладу; напрями витрат, ефективність) – 44,4 %;

- достатня кількість освітніх закладів у регіоні – 27,8 %;

- задовільна матеріально-технічна забезпеченість освітніх закладів – 11,1 %;

- забезпеченість освітніх закладів педагогічними кадрами – 8,3 %.

Серед запропонованих чинників оцінювання якості освіти найбільш впливовими респонденти визначили інтерес здобувачів освіти до навчання (27 осіб), організацію освітнього процесу (19 осіб), якість навчальних програм (21 особа), кваліфікацію педагогів (21 особа). При цьому найменш впливовими є якість навчальних підручників і посібників (13 осіб) та успішність здобувачів освіти (11 осіб) (див. рис. 1).

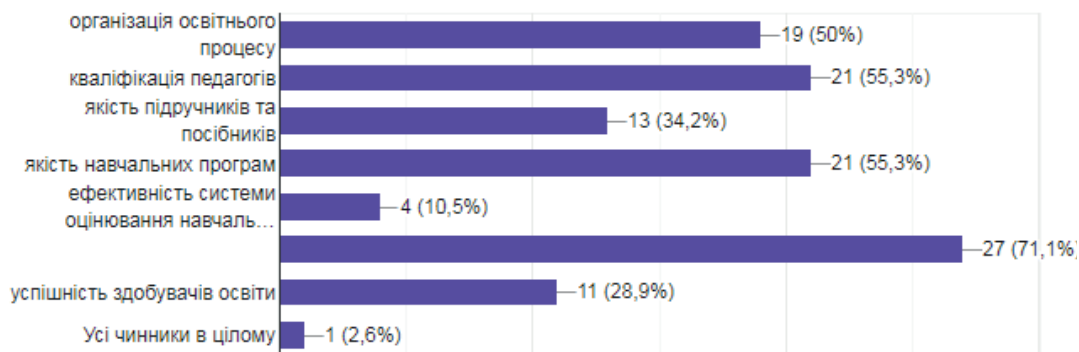

Рис.1. Відповіді респондентів щодо найважливіших чинників оцінювання якості освіти

Якість освіти залежить від різноманітних чинників. Із запропонованих найважливіших заходів, які б сприяли покращенню якості освіти, респонденти на перше місце поставили активну взаємодію всіх учасників освітнього процесу (57,9 %),

на друге – забезпечення освітніх закладів належною матеріально-технічною та інформаційною базою (21,1 %), а також вони вказали на необхідність розробки стратегічних проектів і програм, спрямованих на підвищення якості освіти в освітньому закладі (15,8 %) (див. рис. 2).

Рис. 2. Відповіді респондентів на запитання «Від чого залежить покращення стану забезпечення якості освіти?»

Під час опитування респонденти також вказали на низку проблем, що існують на практиці, та негативно, на їхню думку, впливають на якість надання освітніх послуг. Це, зокрема, низька якість навчальних програм, навчальних і навчально-методичних матеріалів (25 осіб); надмірна кількість методичних заходів, що проходять під час освітнього процесу (19 осіб); значна кількість предметів у навчальних планах ЗЗСО (13 осіб); несумлінне виконання своїх обов'язків учителями (8 осіб).

Отже, результати опитування свідчать про те, що вчителі усвідомлюють значимість своєї ролі в забезпеченні якісної освіти в часи розбудови нової української школи, водночас в питанні забезпечення якості освітньої діяльності педагога найбільше очікують допомоги від держави, починаючи з розробки ефективної стратегії розвитку національної системи освіти і закінчуючи економічними показниками діяльності закладів загальної середньої освіти. Аналіз результатів опитування переконує в тому, що на муніципальному рівні відчувається нестача навчальних закладів, що значно впливає на якість надання освітніх послуг. Потребують освіти також активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу та належної матеріально-технічної підтримки, допомоги в розробці стратегічних проєктів і програм, спрямованих на підвищення якості освіти в навчальному закладі.

Висновки. Отримані під час опитування дані – це змога побачити сучасний стан якості освіти очима тих, хто безпосередньо бере участь в освітньому процесі,

їхнє розуміння цього процесу, а також бачення найбільших викликів, що залишаються поза увагою держави як неважливі чи незрозумілі. Та найголовнішим є те, що під час опитування ми отримали інформацію, яка може слугувати основою для розробки подальших стратегічних планів, необхідних освітніх змін, спрямованих на підвищення якості освіти та вирішення конкретних проблем, що заважають освітянам на місцях працювати на якісний результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зайчук В. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики / В. Зайчук // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 1. – С. 56–78.
2. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://bit.ly/2IvUVyX> (дата звернення: 03.09.2019).
3. Лукіна Т. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні / Т. Лукіна. – К., 2004. – 342 с.
4. Тализін М. Проблеми якості освіти / М. Тализін. – К. : Наукова думка, 2006. – 112 с.
5. Якість освіти / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/2Fq0g6h> (дата звернення: 05.09.2019).
6. Яхнін Я. Сучасні підходи до якості освіти / Я. Яхнін. – К. : Наук. думка, 2006. – 143 с.

Дата надходження до редакції: 09.09.2019 р.